

מדינת ישראל משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה
י"ד אלול תשס"ח
14 ספטמבר 2008

סיכום דיון בנושא:

הצעות חוק בדבר הפללת צריכת שירותי זנות, פרסום שירותי זנות והגדרת "זנות" - ישיבה 3

4 לספטמבר 2008

השתתפו:

גברת ברכה וייס - מפקחת ארצית, שרות מבחן מבוגרים, משרד הרווחה
עו"ד ציפי בר-לבב רועה - לשכה משפטית, משרד הרווחה
גברת לירון נוי-לוי - מתמחה, לשכה משפטית, משרד לביטחון פנים
פקד יעל אהרונוביץ - חטיבת החקירות, אח"מ, משטרה
גברת ציפי נחשון-גליק - מפקחת ארצית, אלימות במשפחה וזנות, משרד הרווחה
גברת עידית הראל-שמשי - דוברת וסגנית יו"ר מכון תודעה
עו"ד ענבר יחזקאלי-בליליוס - יועצת משפטית, איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית
גברת ענבר כהן - רכזת ליווי בהליך הפלילי, מרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית ת"א
עו"ד חגית לרנאו - סנגוריה הציבורית
גברת נטע פת - מתמחה, סנגוריה ציבורית
עו"ד נעמי לבנקרון - מוקד סיוע לעובדים זרים
עו"ד רחל גרשוני - מתאמת בין משרדית של המאבק בסחר בבני אדם
עו"ד רביד דקל - מחלקת ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים
גברת נילי פינקלשטיין - סטודנטית, מחלקת ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים

א. סקר על עמדות הציבור כלפי הזנות

גברת גרשוני דיווחה למשתתפים בדיון בדבר סקר חדש העוסק בעמדות הציבור כלפי זנות, שנעשה על ידי מכון מחקר "שילוב" בהזמנתה של הרשות לקידום מעמד האשה. הסקר מבוסס על מדגם של 430 נשים וגברים בני 18, דוברי עברית, בכל רחבי הארץ להוציא חרדים. מדובר בסקר טלפוני שנערך בימים 12 ו-13 לאוגוסט 2008. חלק מהשאלות היו פתוחות ובחלק ניתן לנסקרים חלופות ברורות. לדבריה, סקר זה חשוב לענייננו, שכן ממנו ניתן ללמוד על עמדות הציבור לגבי החקיקה שבפנינו כמו גם על תפיסות יסוד שלו לגבי הזנות, המשליכות על אותה חקיקה.

אשר לשאלה המעסיקה אותנו באופן ישיר - הציבור נשאל אם יש צורך בחקיקה לגבי קניית שירותי מין. 51% סברו שיש צורך בחקיקה זו, ו-38% התנגדו (שאר הנשאלים לא הביעו עמדה נחרצת). כמו כן, נשאלו הנסקרים מי מבין השחקנים הבאים נחשב בעיניו כעבריינין: סרסור, לקוח, אשה העוסקת בזנות. 41% מהציבור סברו שהלקוח הוא עבריינין (אם כי לא עבריינין יחידי). לשאלה

אם זה לגיטימי עבור גבר שצריך להגיע לפורקן להשתמש בשירותי זנות, 50% מהנסקרים סברו שלא, 25% סברו שכן, ו - 22% התנדנדו.

אשר לשאלות המשליכות על השאלה שבפנינו - כשנשאלו הנסקרים מה הסיבות המביאות נשים לעסוק בזנות, רובם הצביעו על מצוקה כלכלית (60%) ורוב רובם הצביעו על נסיבות חיים (ולמשל רקע בבית, הפרעה נפשית, אבטלה, חוסר ברירה, נרקומניות, בטחון עצמי ירוד, מסכנות) רק 6% סברו שהסיבה היא "כסף טוב". עם זאת, אף אחד לא הצביע מפורשות על התעללות מינית כסיבה לכניסה לזנות. (מדובר היה בשאלות פתוחות).

כשנשאלו הנסקרים מדוע גברים משתמשים בשירותי זנות, הם פחות התמקדו בנסיבות פסיכולוגיות, כפי שהיה לגבי השאלה מדוע נשים נכנסות לזנות, ויותר בנסיבות פיזיות ולמשל אי סיפוק מיני (21%), "חרמנות" (18%), העדר אשה (8%), חוסר הצלחה עם נשים (5%). חלק גם סברו שמהלך זה נובע מכך שאין גברים אלה מרוצים מהנישואין (9%) או מבטחון עצמי נמוך (7%) או אף משעמום (8%). אף אחד לא העלה כסיבה את הצורך לשלוט בזולת או דחף לאלימות. (מדובר היה בשאלות פתוחות). כשנשאל הציבור הנסקר אם הוא מסכים שרק גברים בודדים או לא מצליחים הולכים לבתי זנות, 23% הסכימו, 51% לא הסכימו, ו - 22% התנדנדו. כשנשאלו הנסקרים אם הם מכירים גברים שהשתמשו בשירותי זנות, 27% אמרו שהם מכירים אנשים כאלה, 15% טענו שמדובר באדם מרוחק, ו - 12% אמרו שמדובר בחבר קרוב.

לפי הסקר, רוב הציבור מסכים לכך שנסיבות חיים ואילווציהם גורמים לנשים לעסוק בזנות. כמו כן רוב הציבור סבור שהנשים אינן יכולות לצאת ממעגל הזנות בעצמן. היתה הסכמה רחבה שנשים בזנות מושפלות מינית ונפשית וכי אלימות פיזית מאפיינת את הזנות. **היתה מידת תמיכה נמוכה להנחה "זנות נובעת מבחירה אישית"** (רק 16% סברו שזה נכון). עם זאת, 61% מהציבור סבר שזכותה של האשה על גופה כוללת את הזכות למכור אותו. ¹ **חלק ניכר מהציבור שנסקר סבר שהזנות פוגעת בכבוד האדם ויש להלחם בה (57%). לשאלה אם הזנות היא מקצוע לכל דבר - 55% סברו שלא, בעוד ש - 25% סברו שכן ו - 16% התנדנדו.** רק מיעוט מהנשאלים סבר שאשה בזנות נהנית ממה שהיא עושה. אשר לשאלה אם נשים רוצות לצאת ממעגל הזנות - 48% סברו שכן, בעוד ש - 33% סברו שלא. לשאלה אם רוב הנשים בזנות עברו התעללות בילדות, לא היתה תמימות דעים (24% לא הסכימו בעוד ש - 32% התנדנדו). **לשאלה אם זנות היא אלימות של גברים נגד נשים וילדים - רק 35% הסכימו בעוד ש - 35% התנגדו.** רק 26% של הציבור שנסקר סבר שרוב הנשים נכנסות למעגל הזנות בילדות. רוב הציבור הנסקר סבר שרוב הכסף עובר לסרסורים ולארגוני פשע, ולא לנשים (71%).

ג. גברת הראל שמש: מיתוסים על הזנות

גברת הראל שמש ממכון תודעה ביטאה את עמדת העמותה. מדובר בעמותה שתכליתה לחולל מהפך תודעתי בקרב הציבור לגבי זנות וכך לסגור את הפער בין מה שהציבור חושב ויודע לבין

המציאות בשטח. היא הדגישה שדבריה מבוססים על שיחות עם נשים בזנות שפנו לעמותה, בזמן שלא היתה כתובת אחרת. היא העירה שנשים בזנות יותר מוכנות להיפתח בפני ארגונים חברתיים מאשר בפני מוסדות רווחה. היא התרכזה במיתוסים ובניפוצם. לדבריה מיתוסים יוצרים מעטפת מסביב לתופעה ונועדו להצדיק אותה. להלן פירוט מספר מיתוסים נפוצים:

1. הזנות היא המקצוע הכי עתיק בעולם - מיתוס זה בא להצדיק את התופעה ולשלול את האפשרות למגרה. למען האמת, הזנות אינה מקצוע, אלא אורח חיים שמקיף את כל החיים. יתירה מזו, יש תופעות אחרות שידועות משחר האנושות שהן באמת מקצועות, ולמשל, מילדות - ואילו מיתוס זה מתעלם מהן. מעבר לדברים אלה, יש גם תופעות חברתיות קשות אחרות שידועות אף הן מתחילת ההיסטוריה וביניהן רצח וגילוי עריות, ואילו איש אינו טוען שאין להיאבק נגדן. לדבריה, מיתוס זה מכסה את האמת שזו החלטה של החברה אם להיאבק נגד תופעות חברתיות שליליות.
2. נשים בזנות בחרו לעסוק בה - מיתוס זה נועד להקל על החברה שתירתע מההסדר הקיים אם היא תטמיע שבזנות נשים נאנסות מדי יום. כפי שענת גור אמרה, ככלל תהליך ההישאבות לזנות אינו פרי בחירה חופשית, ואף אם ניתן לדבר על בחירה, יש לנתח את סוג הבחירה. האם הבחירה היא מתוך אופציות, או שמא מתוך העדר אופציות? בנדון יש להשוות את ה"בחירה" לעסוק בזנות לבחירות אחרות שעניינן הרס עצמי ובכללן ANOREXIA או התאבדות.
3. יחסי מין הם צורך של גברים שהחברה צריכה למלא - מיתוס זה נועד לכסות את האמת שהחלטה בדבר "צורך" היא החלטה חברתית, אלא אם כן מדובר באוויר, מים, או אוכל. איש לא מת מאי קיום יחסי מין. התיזה על צורך מוכתב על ידי החברה.
4. בלי אופציה של זנות, מה יעשו גברים מסכנים לרבות נכים? מיתוס זה אינו משקף את המציאות שבמסגרתה לקוחות הזנות באים מכל רובדי הציבור, ולאז דווקא מציבור המסכנים והנכים. לפי מחקר של מוקד סיוע לעובדים זרים, הלקוח הטיפוסי הוא גבר ישראלי, יהודי, נשוי.
5. אם לא תהיה זנות, ירבו מקרי אינוס - מיתוס זה מתעלם מכך שמניעי האנס אינם פורקן מיני אלא הפעלת אלימות. כמו כן, היום קיימת האופציה של הליכה לבית זנות ואף על פי כן יש מקרים של אינוס. יתירה מזו, אין זה מוסרי להתיר דמה של שכבת נשים כדי להגן על אחרות.
6. הנשים בזנות עושות הרבה כסף - המציאות היא הפוכה. רוב רובן של הנשים בזנות חסרות כל. אף אלה שעושות כסף, מבזבזות אותו על פיצוי קצר מועד שנועד לשפר את המראה החיצוני שלהן דוגמת בגדים, הארכת שער, ניתוחים קוסמטיים, קוסמטיקה. תופעה זו נובעת מהצורך של הנשים להתחרות כדי להרוויח, שכן בידוע שגברים מתעניינים תדיר בבחורות חדשות והוותיקות חייבות להתחרות כדי לשרוד. כמו כן הוצאת כספים על מטרות אלה וכן על חופשות ובתי מלון היא חלק מתהליך נפשי שמחייב פיצוי מידי עבור הסבל שחוות הנשים בזנות. מעבר לדברים אלה, מי שהתמכרה

¹ היו שסברו שההסכמה למשפט זה נבעה מתפיסה ליברלית הטבועה בחברה לפיה לאדם זכות על גופו ברוח חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, וזאת ללא לקשר הנחה זו להוואי של הזנות, כפי שהוא משתקף מהסקר המקשר את הכניסה לזנות, עם נסיבות חיים להבדיל מבחירה חופשית.

לסמים משלמת את מרבית הכספים לצורך זה. לדבריה, "כמו שהכסף בא, הוא הולך". רק הקצה שבקצה מצליח לקנות מוצר בר קיימא דוגמת אוטו או דירה. יתירה מזו, נשים בזנות חשופות למניפולציות רבות ולמשל "לקוח עשירי על חשבונה" - דבר הממריץ בה לעבור את ה - 10 לקוחות. אם היא אינה משרתת לפחות 10 לקוחות, עליה לשלם 30 ₪ עבור ניקיון החדר במקום 5 ₪ שהיא משלמת אם היא ממלאת אחר המכסה.

7. מדובר בסטודנטיות המרוויחות 30,000 ₪ לחודש בביתן - מיתוס זה בא להשקיט את המצפון, שכן חזקה על סטודנטיות שהן מפוקחות ויודעות מה הן עושות. יתירה מזו, הלקוח עשוי לחוש שהוא עושה לה טובה במתן סיוע למימון לימודיה. כמו כן, מדובר בנשים איכותיות, דבר המשמש כתמריץ למשוך לקוחות. מסיבה זו חוברות פרסומת של סרסורים מתייחסים הרבה לסטודנטיות בנוסחים כגון "6 סטודנטיות לווהטות" וכדומה. למען האמת, בשטח אין נתקלים בסטודנטיות רבות אם כי יש כאלה שנרשמות לקורס זה או אחר וספק אם גומרות אותו. מעבר לדברים אלה, מיתוס זה מניח שהסטודנטית מבצעת את העבודה בתנאים נוחים בביתה, אך האמת היא שרוב הנשים בזנות אינן מקבלות גברים בביתן, שהוא אי השפיות האחרון שלהן. יתירה מזו, הן פוחדות להכניס גברים זרים לבתיהן והן חוות בושה מול השכנים. ככלל האשה הולכת לבית מלון או לביתו של הלקוח. גם בנסיבות כאלה, הנשים נתקלות באלימות ובניסיון לכפות עליהן אקטים מיניים. לפיכך חלק מהנשים מעסיקות שומרי ראש וחייבות לתת להם חלק מהכסף. לחילופין יש שנהגי המוניות מחכים למטה תמורת חלק מהכסף וכך הופכים לסרסורים. מסיבות אלה חלק מהנשים מעדיפות לעבוד במכון, שם הן חשות מוגנות יותר. יש להעיר שמשמרת רגילה בזנות היא 15 לקוחות.

8. יש זונות צמרת שעושות קרירה בזנות ומרוויחות הרבה כסף - האמת היא שכלל שגברים משלמים יותר, כך הם מצפים לקבל יותר, ולמשל זנות המלווה בסאדו מזוכיזם, בשימוש בהרואין, ביחסי מין עם חבר, במכונות מין. בזנות מסוג זה כל הגבולות נפתחים ויותר קשה לנשים. אמנם יש מקרים של SUGAR DADDIES - גבר שמממן דירה עבור אשה כדי שתשמש לו שפחת מין. בנסיבות אלה, היא צריכה לעמוד לרשותו 24 שעות ליממה. מדובר במעין קנייה של אדם. שוב, ככל שהוא מממן יותר, כן יטה לדרוש יותר. לשאלת גברת גרשוני עד איזו מידה תופעה זו רווחת, ענתה גברת הראל שמש שיש מקומות מפגש מיוחדות לתכלית זו שבהם גברים המעוניינים בהסדר כזה בוחרים בין נשים שרוצות בו. בגלל הקשיים הכרוכים בהסדרים כאלה, חלק ניכר מהנשים מעדיף זנות קונבנציונאלית - 30 דקות, מקלחת והלקוח הולך. יש פחות הפתעות בנסיבות אלה.

9. מועדוני חשפנות אינן זנות ולמצער הם זנות LIGHT - כמי שביקרה במועדון הבורסה, גברת הראל שמש מעידה שאף שפעולות חשפנות ודומיהן אינן מגיעות כדי קיום יחסי מין מלאים, הן בגדר החפצת נשים. כמו כן, פעולות אלה הן חימום בלבד ליחסי מין מלאים המתבצעים בחדרים אחרים. כך השלב הראשון הוא חשפנות, המאפשרת לגברים לבחור את האשה הנראית להם. השלב הבא עשוי להיות LAP DANCING שבמסגרתו האשה מתחככת באבר המין של הגבר והוא חופשי לנגוע בכל גופה פרט להחדרת אצבעות או אבר מין לתוך הגוף. במועדון הבורסה יש מקום לכ - 250 גברים ונשים המשתרעים על ספות. לנשים שעושות פעולות אלה יש מבט אטום. הן מסתכלות על עצמן במראות

התלויות במקום ולא על הגברים. עלות ה - LAP DANCING הוא 20 ₪ שמתוכם על הנשים לתת 10 ₪ לברמנים. כמו כן מוטלים עליהן קנסות למכביר, כך שאין הן מרוויחות הרבה. כאמור, פעולות אלה הן הקדמה בלבד ובקומות העליוניות של המקום יש תאים שבהם מתקיימים אקטים מיניים מלאים. כמו כן, יש תאים שנועדו למין אורלי. במקום יש גם סמים. בשעות הקטנות של הלילה יש מופע אקורדיון שבו שני אנשים או יותר מבצעים אקט מיני מלא. כך, החשפנות וה - LAP DANCING הם מעין טבילת אש. נדמה לנשים שאין מדובר בזנות, אך זו רק התחלה. מדובר בבתי בושת לכל דבר.

ג. גברת ציפי נחשון גליק: סיור בעולם הזנות, הקבלה לאלימות במשפחה, תיאור התוכנית

הלאומית למאבק בזנות

גברת נחשון גליק היא מפקחת ארצית של שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה. היא תיארה סיור בעולם הזנות, השוותה את החקיקה המוצעת למהלכים שהיו בדרך לחקיקה נגד אלימות במשפחה ותיארה בפני הצוות את עיקרי התוכנית הלאומית למאבק נגד הזנות.

1. סיור בעולם הזנות

גברת נחשון גליק אחראית לפיתוח שירותי שיקום לנשים בזנות. במסגרת תפקידה היא עורכת סיורים במקומות שבהם מתבצעת זנות ולמשל בחוף הכרמל. לדבריה, מדובר בנשים שכבר אינן מסוגלות להיזקק לטיפולים קוסמטיים ובגיל של 35-40 נראות כזקנות בנות 70. הנשים צמאות למגע עם צוות הרווחה ואף אומרות ללקוחות לחכות כדי שיוכלו לדבר עם אנשי הצוות. פרט לסרסורים, יש אנשי עסקים נוספים המנצלים אותן. למשל, במקומות אלה מסתובבים סוחרי סמים ואף בעל עסק שקונה אוכל בזול ומוכר אותו בסכומים ניכרים לנשים. במהלך הסיור היא הכירה אשה בת 54 שבנה בן ה - 35 מסרסר בה. היא מגיעה למקום במכונית מפוארת שבבעלותו. כמו כן היא הכירה אשה בת 37 שהגיעה במכונית בליווי 2 סרסורים שהשגחו עליה. היא חולת לב ועובדת כדי לממן סמים לבנה בן ה - 17. לדבריה כל ערב היא מרווחה כ - 3000 ₪. מסכום זה 1000 ₪ מוקצה למנות הסם שלה, 1000 ₪ נוספים למנות הסם עבור בנה והיתר לאוכל והוצאות שוטפות.

2. הקבלה למהלכי החקיקה בקשר לאלימות במשפחה

גברת נחשון גליק שימשה בעבר כמפקחת ארצית בנושא אלימות במשפחה. לדבריה, בשנות ה - 70 ארגוני נשים החלו במאבק נגד אלימות זו. הם הקימו את המקלטים הראשונים. רק משנת 1986 הממסד החל לחשוב על מהלכים מטעם המדינה, וזאת במסגרת צוות בראשות עו"ד יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (תפקידים מיוחדים). גברת קרפ קיימה דיונים במשך 3 שנים ובסופם הוציאה דו"ח מפורט. ועדה נוספת בראשות מר שלמה מדינה ממשרד הרווחה ישיבה אף היא על המדוכה. ועדות אלה שימשו מנוע לחקיקת חוק בדבר אלימות במשפחה. לדבריה, החוק למניעת אלימות במשפחה התשנ"א - 1991 היה בגדר פריצת דרך רדיקאלית, שכן הוא מאפשר פגיעה בזכות הגבר להתגורר בדירתו. צו ההגנה מסמיך בית משפט להורות לגבר שיש יסוד לסבור שהוא אלים, לא להיכנס לדירתו אם מתמלאים התנאים הקבועים בחוק. החוק אף מסמיך את בית המשפט להורות על תקופה של 7 ימים

מחוץ לבית במסגרת דיון במעמד צד אחד. כמו כן, רשאי בית המשפט שנתן צו הגנה לחייב את הגבר לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט. חוק זה חולל שינוי משמעותי בחיי נשים וילדים החשופים להתעללות, שכן במקום שהם יאלצו לעזוב את הבית ולהזדקק למקלטים, הגבר האלים חייב למצוא מקום דיור חלופי.

לדבריה, הניסיון בקשר לחוק זה מלמד שאין להמתין לחוקק עד שהציבור בשל לחקיקה, אלא שיש בחקיקה רדיקאלית, המגנה על נשים בפני אלימות, כדי להביא מהפכות מבורכות. עוד לדבריה, בשנים האחרונות, המדינה נטלה אחריות על המאבק בסחר בנשים, דבר שעורר שיח בחברה בנושא הזנות בכלל. לפיכך הזמן בשל לחקיקה ואין צורך להמתין 30 שנים, כפי שנעשה בשבדיה. יתירה מזו, האקלים החברתי השתנה כבר היום, והא ראייה החלטת הממשלה להקצות כספים מדי שנה לטיפול ושיקום נשים בזנות. פותחה תוכנית לאומית שקבלה את אישור הממשלה. בעקבות זאת, נבחרו 3 ערים שבהן יוקמו מקלטים. בשלב זה מוקמים המקלטים בחיפה ובת"א

3. התוכנית הלאומית למאבק נגד הזנות

התוכנית הלאומית כוללת את היסודות הבאים:

1. **מזעור נזקים** - 2 ניידות משרד הבריאות מסתובבות במקומות שבהם מתבצעת זנות. בניידות יש צוות רפואי וסוציאלי ומדריכות שהן נשים שהיו פעם בזנות. בניידות נערכות לנשים בדיקות דם כדי לאבחן מחלות זיהומיות ומתחלקים סנדוויצ'ים וקונדומים.
2. **הדירה הפתוחה** - מוצע הסדר של דירה הפתוחה 24 שעות ליממה. נשים יכולות להשתמש בדירה לטווח קצר - כדי להתקלח או לאכול ארוחה חמה, או שהן יכולות ללון בה במשך לילה שלם. התיזה היא לקבל את הנשים כמות שהן ולא לדרוש או לחייב אותן לעמוד בתנאים כלשהם.
3. **קו חירום** - מופעל על ידי מתנדבים ומופעל בשתי שיטות. הראשונה היא לחכות לשיחות של נשים, אנשי מקצוע או אנשים המתעניינים בנושא. השנייה היא לבצע שיחות יזומות בעקבות מודעות המפרסמות שירותי זנות. המתנדבים מתחזים ללקוחות ומתקשרים למספרים שבמודעות אלה מספר פעמים כדי ליצור אמון, כשהכוונה היא שהם יגיעו למפרסמי המודעות וכך יוכלו ליצור קשר עם הנשים. **גברת גרשוני** העירה שבזמנו, "מוקד סיוע לעובדים זרים" שלח מתנדבים לפעול בצורה דומה.
4. **טיפול ושיקום** - מהלך זה יתבצע בשתי מסגרות: **מרכזי יום** שהנשים אמורות להגיע אליהם ולרכוש מיומנויות עבודה בסיסיות, לרבות השלמת השכלה, לימוד חשבון, קורס מחשבים בסיסי. בנוסף לכך, יתקיים מסלול ערב לנשים שכבר מצאו עבודה. **הוסטל** שישמש נשים שאין להן מקום מגורים. הן יוכלו לגור בהוסטל למשך שנה.
5. **תוכנית חינוכית בבתי הספר** - משרד החינוך ערך תוכנית לבתי הספר התיכוניים המדגיש שהזנות היא סוג של עבדות, ולא מקצוע.
6. **תוכנית הסברה והגברת מודעות בקרב הציבור** - לדבריה, הסקר שעליה דיווחה גברת גרשוני, היא מהלך ראשון לקראת מבצע כזה, שכן הסקר מבליט את נקודות התורפה בגישות הציבור, הטעונות מסע הסברה.

7. **שינויי חקיקה** - שיתמקדו בהסדרים לטובת הנשים ולמשל סדר עדיפות גבוה לעניין שיבוץ ילדי הנשים למעונות, הבטחת הכנסה ללא מבחני זכאות, סיוע משפטי ללא מבחן זכאות כלכלית, וכן **חקיקה נגד צרכני זנות**.

לדבריה, בחיפה התוכנית כבר החלה לפעול, אך טרם נפתח המקלט בשל העדר אישור מצד מכבי האש. בתל אביב עדיין משפצים את הבניין. בבאר שבע יש כוונה לעבוד עם בדואיות, צעירות ועולות. בתקציב החד פעמי שניתן, יש כוונה לעשות מחקר וסקר לאומי שימדוד את היקפי התופעה והמאפיינים של סוגי הזנות. כמו כן יהיה איסוף שיטתי של ספרות רלבנטית. לבקשת עו"ד גרשוני, גברת נחשון גליק הבטיחה להעביר לצוות את התוכנית הלאומית. גברת גרשוני שאלה אם נערכו סקרים לגבי היקף הזנות בארץ ופילוח סוגיו. לדברי גברת נחשון גליק, כרגע מימדי הזנות אינם ידועים, אך מוקד סיוע לעובדים זרים העריך שיש כמיליון ביקורים אצל עוסקות בזנות לחודש.

גברת הראל שמש אמרה שלהערכתה יש כ- 15000 נשים וגברים בזנות בישראל. מספר זה כולל גם בדואים, ערבים, חיילים, דתיים. עוד לדבריה, מתקיים סחר בין הרשות הפלסטינאית למדינת ישראל בתחום זה, כשאמצעי הפחדה נפוץ בקרב סרסורים הוא לאיים שאם האשה לא תשתף פעולה, היא תועבר לרשות. איומים דומים מופעלים לגבי ילדות של משתפי פעולה. לדבריה, יש שווקים מיוחדים לסוגים של עוסקים בזנות ולמשל נשים בהריון, גמדים וכדומה. לדבריה, ככלל גברים הומוסקסואלים צורכים שירותי זנות של גברים בזנות. לדבריה, הסקר שהוצג על ידי עו"ד גרשוני מעודד. עוד לדבריה, הציבור אף פעם לא יהיה בשל במלואו, אך הסקר מוכיח שהציבור סבור שהמדינה צריכה לקחת אחריות.

גברת גרשוני שאלה אם לפני חקיקת החוק למניעת אלימות במשפחה נערכו סקרים כדי לבחון את מימדי התופעה ועמדות ציבוריות לגביה. **גברת נחשון גליק** השיבה בשלילה. לדבריה, הועדות הסתמכו על סקרים בעולם והנוסחאות תואמו לתנאי הארץ. לא נערך סקר ספציפי לצורך החוק, אלא הועדות התייחסו למאפיינים של נשים הסובלות מאלימות.

ד. **גברת ענבר יחזקאלי - בלילוס**

גברת יחזקאלי היא היועצת המשפטית של איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית. האיגוד מאגד 9 מרכזי סיוע ארציים. הוא מרכז את פעילות מרכזי הסיוע הפזורים ברחבי הארץ הנותנים מענה בשפות שונות ולסוגי אוכלוסייה שונים. הפעילות של האיגוד מתבצע גם כלפי חוץ - בייזום וליווי חקיקה ומול משרדי ממשלה שונים. לכאורה הנושאים המעסיקים את האיגוד הם שונים מהנדון בצוות זה, אך יש קשר בין הדברים, שכן אחוז גבוה של נשים בזנות נפגעו מינית בילדות. לתיזה של האיגוד, נשים שנפגעו מינית בילדות מוקדמת (בין במשפחה ובין מחוץ למשפחה) חוות פגיעה חמורה העלולה להביא להרס עצמי בדמות קורבנות חוזרת וזנות. לתפיסתה, **הזנות היא חלק מרצף של פגיעות מיניות**. עוד לדבריה, אלימות מינית אינה נובעת מרצון לקיים יחסי מין, אלא מדחף לשלוט על הקורבן. כך, **שליטה היא המוטיבציה המרכזית והדומיננטית בפגיעות מיניות החל מהטרדה מינית, וכלה בגילוי עריות, אונס קבוצתי וזנות**. לדבריה, אשה בזנות היא

אשה שמזנים אותה. בהתייחסה ל - 4 סוגי הנשים בזנות שהוצגו על ידי פרופ' רדאי, גם לעניין הקבוצה שנטען לגביה שהיא עוסקת בזנות מתוך בחירה, מדובר בנשים שחוו פגיעה מינית.

גברת יחזקאלי שיתפה את הצוות בחוויה שהיא עברה במסגרת סדנאות שהיא מעבירה. בסדנאות אלה היא התייחסה גם לזנות בשולי הדברים והביעה דעתה שצריכת שירותי זנות היא בגדר אונס. היה בלבול בין המשתתפים ורצון עז לדעת מה מותר ומה אסור בתחום זה. **לדבריה חקיקה ברורה בנושא זה דרושה, בין היתר, גם כדי לחנך את הציבור הכמה לעמדה ברורה. לדבריה, זה מתפקדה של מערכת המשפט לקבוע נורמות המדריכות אנשים נורמטיביים כיצד להתנהג. עוד לדבריה, בחקיקה המוצעת יש איזון נאות בין חינוך והרתעה. חקיקה זו מטיבה, לא רק עם נשים בזנות, אלא עם כלל הנשים.** אין היא נרתעת מחקיקה פטרנליסטית במקום המתאים כדי לקדם שוויון וכבוד אדם, ומכיוון שהזנות פוגעת פגיעה אנושה בכבוד האדם, הגישה הפטרנליסטית מתאימה במקרה זה. לדעתה האיסור על צריכת שירותי זנות אינו רדיקאלי, שכן ניתן לאפשר לאדם העובר עבירה פעם ראשונה לעבור סדנת חינוך כדי שבפעם הבאה ידע איזו בחירה בפניו. בהתייחסה לטענה שהאיסור לא ייאכף - היא טענה שאם המערכת תזדהה עם החקיקה, היא תאכוף אותה.

גברת גרשוני העירה שיש הקבלות ל - JOHNS SCHOOL בהסדרים המפורטים בסעיפים 82-86 לחוק העונשין העוסקים בסמכותו של בית המשפט להטיל על מורשע לעבור טיפול גמילה מסמים או טיפול באלימות במשפחה. **גברת לרנאו** בקשה להבחין בין המקרים, שכן בחוק העונשין מדובר בצווי טיפול להבדיל מצווי חינוך. לדבריה המקבילה הקרובה ביותר לנושא בפנינו היא חיובו של עבריין תנועה לעבור סדרת חינוך.

ה. גברת ענבר כהן

גברת כהן היא עובדת סוציאלית המרכזת את הליווי של נפגעות תקיפה מינית בהליך הפלילי במרכז הסיוע בתל אביב. לדבריה, מרכזי הסיוע מסתכלים על פגיעה מינית מזווית ראייה של סיוע לנתקפות ומנקודת ראות חברתית. כך, הם בודקים לא רק כיצד לסייע לנפגעות, אלא גם איך הפגיעה באשה פלונית משפיעה על כלל הנשים; לא רק איך החוק נגד הטרדה מינית מסייעת לאשה ספציפית שנפגעה, אלא איך היא מסייעת לכלל הנשים. עוד לדבריה, פגיעות מיניות משקפות שימוש במין ככוח, כשהן מעוגנות בתפיסה חברתית לפיה יחסי מין שייכים לגבר ואשה נועדה לספק את צרכיו. הזנות משמרת תפיסה זו. כך, היא מתחברת לדינאמיקה שקיימת בקשת הפגיעות המיניות, כשהזנות כשלעצמה היא פגיעה מינית, והיא ראייה שהתהליך הטראומטי דומה, לרבות דיסוציאציה כמנגנון הגנה. יתירה מזו, ניתן למצוא הקבלה בין הזנות לגילוי עריות, שבמסגרתו האב הוא גם תוקף וגם סרסור. כשם שבגילוי עריות מענישים הן את התוקף והן את הסרסור, כן יש לנהוג בקשר לזנות.

ניתן להשוות בין שימוש בסמים לבין זנות. במישור זה הזנות היא הסם. הזנות היא גילום של פגיעה עצמית בדומה לצריכת סמים. כשם שבסמים, המנצל פגיעות זו הוא בגדר עבריין (סוחר הסם, המשדל לשימוש בסמים), כך צריך להיות המצב המשפטי בקשר לזנות. לדבריה, החקיקה מסייעת להעביר את המסר לגבי האיסור החל על תקיפה מינית. כך היה בעניין הטרדה מינית וכך יש לעשות בקשר לצריכת שירותי זנות. יתירה מזו, חקיקת חוק בעניין הטרדה מינית הביאה

להתעוררות ציבורית ולדרישה לדעת יותר, דבר שאפשר למרכזי הסיוע לערוך סדנאות בבתי ספר ובמקומות עבודה. **אשר לשאלת האכיפה**, ניתן לקדם אותה באמצעות הכשרות מתאימות לאחר חקיקת החוק. אמנם יש הטוענים שבגלל הברית בין האשה בזנות ללקוח, לא יהיה דיווח שיאפשר אכיפת החוק והוא יישאר אות מתה. אולם מצב זה קיים גם בקשר לתקיפות מיניות. רק כ - 20% מהפונות למרכזי הסיוע מגישות גם תלונה במשטרה, וזאת, לפחות בחלקו של דבר, בגלל ברית בין הנפגעות לתוקף, ולמשל במקרים של גילוי עריות. אולם האחוזים הנמוכים של תיקים פליליים בהקשר של פגיעה מינית אינם גורמים לנו לערער על ההצדקה לקיום האיסור העונשי. **החקיקה המפלילה לקוחות זנות היא חשובה משום שהיא מגנה על כלל הנשים, וזאת מעבר לסיכוי לפתיחת תיקים פליליים.**

ו. חגית לרנאו, הסנגוריה הציבורית

גברת לרנאו הדגישה שאין לה משנה סדורה. יש בסנגוריה התלבטות בנושא החקיקה המוצעת, כשיש מודעות לבעייתיות ולמורכבות של הנושא. לפיכך היא מתכוונת להציג עמדה אישית שלה.

1. **אכיפת החקיקה הקיימת תפתור את מרבית הבעיות שהועלו:** אם ההנחה היא שמטרת החקיקה לצמצם את הזנות בישראל, נקודת המוצא צריכה להיות אכיפה של החקיקה הקיימת. יישום אמיתי של החקיקה הקיימת יפתור לא מעט בעיות שהועלו בפורום זה. למשל, החקיקה הקיימת אוסרת על הזניית קטינות, על שידול לשימוש בסמים, ועל אלימות. כך, אם קיימות בשטח פרקטיקות של שידול קטינות לעסוק בזנות, העמקת התלות בזנות על ידי הבאת הנשים לידי התמכרות בסמים, והפעלת אלימות נגד נשים בזנות, החקיקה נותנת מענה לסוגיות אלה. אם הכוונה היא לצאת למסע לאומי למגר את הזנות, הפללת לקוחות צריכה להיות סוף התהליך ולא תחילתו.
2. **ספקנות לגבי התמונה העובדתית שבבסיס הדיון:** גברת לרנאו הביעה ספק לגבי התמונה העובדתית שהוצגה בפורום, לפיה כל הנשים שבזנות מנוצלות, מסוממות, חוות אלימות, אינן יכולות לשפוט מה טוב להן. פרופ' רדאי הציגה מחקר לפיו יש 4 סוגים של נשים בזנות. הן אינן עשויות מעור אחד. לדבריה, תופעת הזנות היא מורכבת מהדברים שהוצגו.
3. **מדינות מתוקנות אחרות בחרו למסד את הזנות מתוך מאמץ להגן על נשים - מהלכים אלה מראים שיש פתרונות לגיטימיים פרט להפללת לקוחות.**
4. **יש נשים המגדירות עצמן כ - SEX WORKERS ואינן מעוניינות בהצרת צעדיהן -** לדבריה, היא מצאה לא מעט אתרים שמושמות בהם אמירות על הזנות בתור עיסוק לגיטימי מפי נשים שעוסקות בזנות. האמרות אינן מכחישות שהחיים בזנות הם קשים, אך הנשים המשמיעות אותן מבקשות מהמדינה להגן עליהן, להסיר את הסטיגמה שבמעשיהן ולאפשר להן להמשיך לעסוק בזנות תוך נקיטת צעדים כדי לשנות את יחס החברה כלפיהן. ספק אם זה ראוי עבור המדינה לנהוג מנהג פטרנליזם ולנסות לסטות מדרישת הניטראליות תוך כפיית תפיסתה לגבי סגנון חיים על נשים אלה, וזאת ברוח ההרצאה של פרופ' אנוך.
5. **יש לנהוג מנהג זהירות כשהופכים אנשים נורמטיביים לעבריינים:** הפללת לקוחות מכניסה אנשים שהם חלק יצרני של החברה, ולא אימצו אורח חיים עברייני, לתחומי

המשפט הפלילי. זו החלטה כבדת משקל שיש לה השלכות רחבות היקף על ציבור שלם. יש לזכור שהמשפט הפלילי הוא גוף רב עוצמה, שעלול להרוס חיי אנשים הנכנסים בדלת אמותיה. ההליך הפלילי עשוי לכלול רישום פלילי, בושה, ניתוק ממעגל העבודה, ואף שלילת חירות. הוא עלול להרוס משפחות וליצור מעגל של אנשים שיוצאים מהעולם הנורמטיבי.

6. **ספק אם הלקוח נגוע באשם מוסרי:** לגישה, לקוח לא אלים אינו נגוע באשם מוסרי. אלה הטוענים לאשם כזה גוזרים אותו ממצוקות האשה, שספק אם הוא יודע דבר לגביהם. ניתן לגרוס אנלוגיה להפללת אנשים שרכשו מוצרים שנוצרו בסדנאות הזעה. האם נכון להפליל אותם, או שיש להפליל את היצרנים והמתווכים הסוחרים במוצרים אלה?

7. **אוכלוסיית הלקוחות אינה עשויה מעור אחד:** אוכלוסיית הלקוחות היא אוכלוסייה מורכבת עם מניעים שונים. אין זה נכון לומר שכל לקוח פועל מתוך רצון לשלוט על האשה ולנהוג בה מנהג אלימות. יש לקוחות הפוקדים בית בושת בשל משבר אישי, כשמניע שלהם הוא לזכות במגע אנושי, ולא דוקא בשירותי מין.

8. **אכיפת האיסור תהיה רוויה בקשיים באנלוגיה לאכיפת האיסורים על צריכת סמים מסוכנים:** אכיפת החקיקה המוצעת תתאפיין באותם קשיים הקיימים לגבי אכיפת חוקים האוסרים על צריכת סמים, וזאת מאחר שבשני המקרים, ענין לנו עם אינטרס משותף של מוכר המצרך או השירות והקונה ובמפגש רצונות, דבר החותר נגד דיווח על העבירה. **גברת גרשוני** הקשתה אם אין בעיה דומה בעבירות שוחד וגברת לרנאו השיבה שכן. לדבריה, יש לחשוש שאיסור על צריכת שירותי זנות יהפוך למלכודת של מצוקה עבור הנשים בזנות שכן הוא עלול לגרום להן לרדת למחתרת, דבר שיחשוף אותן לתנאים קשים יותר. הן בסמים והן בנושא זה מדובר בעבירת חשיפה, המחייבת את המשטרה להסתובב בשטח כדי לגלות עבירות, שכן הצדדים לעסקה אינם נוטים לדווח לה. אם כן, יהיה צורך להקים יחידה מיוחדת לאכיפה ואין זה ברור כלל ועיקר שהוא יהיה אפקטיבי. בנדון יש להעיר שיש ביקורת על האכיפה נגד עבירות סמים, שכפי הנראה, לא הביאה לצמצום התופעה.

9. **סנקציות פליליות אינן דרך המלך לשינוי התנהגות חברתית:** גברת לרנאו הביעה ספק אם ביכולתן של סנקציות פליליות לשנות התנהגותיות חברתיות. לדבריה, אם כבר, וודאות האכיפה עשויה לעזור ולא חומרת הסנקציה. במישור זה יש לשקול אלטרנטיבות בתחום המנהלי בדמות קנסות, שקל יותר לאוכפן. **גברת גרשוני** העירה שהמישור המנהלי מעביר מסר בעייתי שענין לנו במטרד לציבור, כשלאמיתו של דבר, מדובר בפגיעה בכבוד האדם. לדבריה, עבירות רגולטריות לא נועדו לטפל בפגיעות חמורות בכבודו ובחירותו של האדם. מסיבה זו, ספק אם סנקציות מנהליות הן הדרך המובחרת לטפל בנגעים שעליהם שמענו.

10. **המסקנה הסופית:** לדעתה של גברת לרנאו, בשלב הראשון, יש לנסות לפתור את הבעיות על ידי אכיפת החקיקה הקיימת. בשלב השני, ורק אם האכיפה של החקיקה הקיימת אינה מועילה, יש להגדיר את גרעין הפגיעה והניצול - את הזנות הפוגענית, ולשקול איסור פלילי ממוקד, תוך אבחנה בין סוגי הזנות. לדבריה גם התוכנית הלאומית למיגור הזנות

תסייע בפתרון הבעיות החמורות שהועלו וברור שיש להכניס את גורמי אכיפת החוק למעגל הדיון הזה.

עו"ד יחזקאלי העירה שרשויות אכיפת החוק נמצאות במבוכה כאשר חלק מההתנהגויות פליליות וחלק אינן.

עו"ד דקל הביעה ספקות אם כלי החקיקה היא האמצעי המתאים לצמצום התופעות הפסולות שעליהן עמדנו. לדבריה, לא תמיד חקיקה היא הדרך המובחרת לפתור בעיות חברתיות. לא בהכרח היא נותנת תוצאות בשטח. גברת רביד גרסה אנלוגיה לתופעה של פשיעה בגניבת תשתיות. חברי הכנסת, הרגילים לפתור בעיות על ידי חקיקה, בקשרו להחמיר את הענישה כדי להרתיע. אולם במקום חקיקה נעשו שני פיילוטים של אכיפה על ידי יחידה מיוחדת במשטרה. אותה יחידה ריכזה מאמצים בתחומי רישוי העסקים וחוק העונשין, דבר שהועיל לצמצם את מימדי התופעה יותר מחקיקה.

עו"ד יחזקאלי וגרשוני הביעו ספק אם ניתן ללמוד ממקרה זה, שכן בכל הקשור לגניבת תשתיות, היה קיים איסור פלילי והשאלה שעלתה היא אם להחמיר את הסנקציה הפלילית. קיום האיסור אפשר למשטרה לפעול במישור האכיפה, ואילו במקרה שלפנינו, אין איסור פלילי, כך שאכיפה לא תפתור את הבעיה, אלא אם כן הכוונה לאכיפת עבירות אחרות בתחום הזנות.

עו"ד גרשוני הביעה דעתה שכדי לאמוד אפקטיביות של חקיקה דוגמת זו המוצעת, צריך לבדוק מה קרה במעבדה של שבדיה. היא הוסיפה והביאה דוגמה לכוחה של חקיקה על ידי ההיסטוריה של החקיקה בקשר לסחר בבני אדם. בזמן שחוקק סעיף 203א לחוק העונשין, שאסר על סחר בבני אדם למטרת זנות, התעורר ויכוח אם יש צורך בחקיקה זו, שהיתה פרי יוזמה של ח"כ יעל דיין. מחלקת ייעוץ וחקיקה של משרד המשפטים סברה באותה עת שהחקיקה הקיימת נותנת מענה בדמות עבירות הזנות. דעה זו לא נתקבלה על ידי הכנסת והחוק נחקק. לרושם שלה, חקיקה זו היתה נדבך חשוב בשינוי תפיסות רשויות אכיפת החוק לגבי אכיפת עבירות אלה. בעוד שהחברה בכלל, ורשויות אכיפת החוק בפרט נהגו להסתכל על עבירות הזנות במבט אמביוולנטי, יצירת עבירה נפרדת, אפשרה להם להסתכל על מקרים במבט אחר ולראות במצבים אלה משום הפרת זכויות יסוד. מי שעוקב אחרי התמורות שחלו בהתייחסות המשטרה, הפרקליטות ומערכת בתי המשפט יווכח לדעת שלחקיקה היתה תרומה חשובה בהרמת נס המאבק בסחר בבני אדם.

עידית הראל שמש הציעה להשוות את שבדיה להולנד, שם המדינה מיסדה את הזנות, דבר שהביא להגברת ניצול נשים בדמות סחר בנשים ותופעות נלוות.

גברת כהן התייחסה לטענתה של גברת לרנאו שיש לנהוג מנהג זהירות בהכנסת אנשים נורמטיביים למעגל הפלילי. לדבריה, אם היום צריכת שירותי זנות נשקפת כהתנהגות נורמטיבית, יש להצטער על כך. הצעת החוק באה לערער על הנורמטיביות של התקיפה. תהליך דומה אירע בקשר להטרדה מינית, שגם היא נשקפה כנורמטיבית לפני חקיקת החוק. יתירה מזו, עצם העובדה

שמדובר באנשים נורמטיביים ולא בעבריינים מועדים אומרת שהם יירתעו מהפרת החוק. לרושם שלה החקיקה בשבדיה הועילה לצמצם צריכת פורנוגרפיה.

גברת נחשון גליק הביעה דעתה שעצם העובדה שיש קשיים באכיפת חוקי הסמים, אינה אומרת שאין לחוקק במקרה שלפנינו. היא העירה שהאלימות במשפחה דומה לזנות מבחינה זו שמדובר בתופעה נסתרת שקשה לאכוף. על אף קושי זה, החקיקה הצליחה להעלות מזור, ולו חלקי, לתופעה זו. היא הציעה לקיים מסע הסברה בקרב הציבור, ואם זה לא ימנע מהגברים הנורמטיביים לפקוד בתי זנות, הרי שמוצדק לנקוט בסנקציה הפלילית נגדם. היא הוסיפה וטענה שההרס של נשים בזנות גדולה לאין ערוך מהנזק העלול להיגרם ללקוח בגין סנקציות פליליות שיוטלו עליו. אשר לטענה שהחקיקה הקיימת נותנת מענה לבעיות שהועלו, היתה בישיבה בכנסת שבה שוטרים טענו שהם מעוניינים לאכוף את עבירות הזנות הקיימות, אך אין כלים מתאימים. תליית פתק על הדלת של בית בושת והוצאת צו לסגירתו אינו מספק לטענתם.

גברת גרשוני הביעה עמדתה שאנו עומדים בעיצומו של תהליך שינוי תודעתי בקשר לתופעת הזנות. לדוגמא, היא תיארה את השינויים בהנחיות פרקליט המדינה 2.2 לעניין אכיפת עבירות זנות וסחר בבני אדם לזנות. ההנחיה עברה שלושה גלגולים על פני תקופה של 12 שנים. ההנחיה משנת 1994 הורתה על אכיפה נחושה של עבירות זנות רק אם היו קיימים יסודות נוספים כגון עבירות נלוות, מטרד לציבור, ניצול חמור. התיקון הראשון משנת 2004 הותיר על כנו את ההנחיה לגבי עבירות זנות, אך הורה אל אכיפה נחושה של עבירות הסחר לזנות. הוא גם הוסיף הצהרה על כוונה לפעול למיגור הזנות, שיש בה פגיעה בכבוד האדם. בגלגול השלישי בשנת 2006, ההנחיה הורתה על אכיפה נחושה של עבירות זנות בנסיבות מחמירות ועבירות סחר לזנות והשאירה על כנה את ההנחיה המקורית לגבי עבירות זנות "רגילות". התכיפות של שינוי ההנחיה מעידה לדעתה על תסיסה חברתית שמתרחשת בקרב רשויות אכיפת החוק, שהן ככלל גורם שמרני.

גברת הראל שמש הדגישה שסיווג הזנות לקבוצות שונות מדאיגה אותה, שכן ניסיון לתחום אבחנות כאלה משאיר סוגי זנות מסוימים בגבול הלגיטימי, דבר שיביא לכך שהלקוח לא ידע להבחין. לדבריה **כל סוגי הזנות הם חלק מרצף, כשזנות הרחוב הוא השלב הסופי של המהלך. התופעות הטראומטיות קיימות בכל סוגי הזנות כמו גם התנאים הקשים - הנתק הרגשי, ההשפלה, האלימות. אין זה משנה היכן האשה עוסקת בזנות. תופעות אלה מלוות אותה. גם במקומות הנקיים והמסודרים קיימת אלימות והשפלה. אשר לטענה שיש נשים הרואות בעצמן sex workers - היא שמעה טענות כאלה מפי נשים בזנות, אך אותן נשים, שינו את גישתן לאחר מגע טיפולי. לדעתה, אמרות אלה היו פרי נתק רגשי המאפיינת את העיסוק בזנות. עוד לדבריה, בסן פרנסיסקו קוצרים הצלחה רבה באכיפה ובשיטות חינוך מגוונות כלפי לקוחות.**

גברת וייס העירה שברור שהמטרה היא צמצום הנזקים של נשים העוסקות בזנות, אך היא טרם השתכנעה שהחקיקה תביא לתוצאה זו. כמי שבאה משירות המבחן, ומכירה את פגיעות הנפגעות ואת הפוגעים, החקיקה המוצעת עלולה להזיק לנשים במקום להיטיב עמם, ובין היתר על ידי הבאה לכך שהתופעה תרד למחתרת.

גברת יחזקאלי הביעה דעתה שאם לא נפעל באופן נחרץ, התופעה עלולה לגדול. עניין לנו עם תנופה אדירה של פרסום שירותי זנות דרך האינטרנט. לאור דברים אלה, מטרתנו צריכה להיות שהתופעה לא תגדל. עוד לדבריה, קיום אוכלוסיה גדולה של אנשים נורמטיביים שצורכים שירותי זנות, מגביר את סיכויי ההצלחה של חקיקה כזו, שכן אוכלוסיה זו תירתע מהפרת החוק.

גברת לרנאו הביעה דעתה שמטרת החוק אינה גינוי מוסרי של הלקוח, אלא הגנה על נשים מעצמן וצמצום תופעת הזנות. לדבריה יש אין ספור דוגמאות המראות שהאפיק הפלילי אינו הדרך המובחרת, אם אין מטרתה להטיל אשמה. לדוגמא, כשהיתה תופעה של שוד קשישים, לא הגברת הענישה הפלילית הועילה, אלא פתרונות חכמים דוגמת ליווי קשישים לביתם סמוך לקבלת שיקים על ידם. במקרה שלפנינו, יתכן שהדרך האפקטיבית היא לאכוף חקיקה קיימת ולנקוט בצעדים שיגנו על הנשים, ולא להפליל לקוחות. היא הביעה הסתייגות מהקולות הטוענים שנשים אלה אינן בוחרות בדרכן. מתוך תפיסה הומאניסטית צריך לתת כבוד לנרטיבים של אחרים. בהקשר זה היא המליצה על ספר שהוא ביוגרפיה של דר רחוב - 'סטיוארט', המגלם בו נרטיב מורכב; אנשים טובים מנסים לעזור לו לצאת מהרחוב ובסופו של יום, הוא בוחר לחזור לרחוב.

גברת נחשון גליק הביעה דעתה שמן הראוי לחוקק עבור הרוב, גם אם יש 20% מהנשים עוסקות בזנות מרצון.

גברת גרשוני הביעה דעתה שהקו התחתון הוא הבא: האם אנו רואים בצריכת שירותי זנות אלימות נגד נשים? אם כן, אין ספק שזה מוצדק להגן על נשים מפניה, כשם שראוי להגן עליהן מפני סוגים אחרים של אלימות. לעומת זאת, אם אנו רואים בצריכת שירותי זנות משום אלימות רק אם היא מלווה ב"דבר מה נוסף" בדמות התעללות, תקיפה, חבלות חמורות, אינוס, אזי יש לשקול איסור צר יותר או התמודדות באמצעות החקיקה הקיימת. לדבריה, אין זו השאלה היחידה, אך מדובר בשאלה קרדינלית שיש להתמודד אתה.

רשמו וערכו: גברת רחל גרשוני וגברת נילי פינקלשטיין